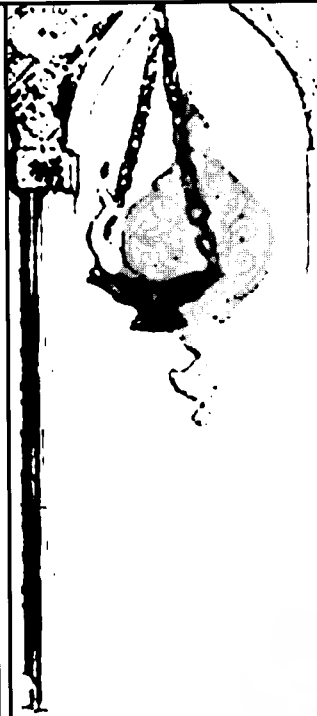

سوق عکاظ، مهم‌ترین و مشهورترین بازار عصر جاهلی بود. این بازار، در جنوب مکه، بین طائف و نخله، از اول تا بیستم ذی‌القعدة هر سال، برقرار بود. تاریخ تأسیس این بازار را ۱۵ سال بعد از عام‌الفیل برابر با ۵۷۱ م ذکر کرده‌اند

سوق عکاظ معروف‌ترین بازار شعر

صدرالدین محلاتی شیرازی

۳۱

شماره ۶۸
زمستان ۱۳۸۸

سوق عکاظ، مهم‌ترین و مشهورترین بازار عصر جاهلی بود. این بازار، در جنوب مکه، بین طائف و نخله، از اول تا بیستم ذی‌القعدة هر سال، برقرار بود. تاریخ تأسیس این بازار را ۱۵ سال بعد از عام‌الفیل برابر با ۵۷۱ م ذکر کرده‌اند و بنابر شواهد تاریخی، تا سال ۱۲۹ ق نیز هم‌چنان بر پا می‌شده است و پس از آن به واسطه تاخت و تاز خوارج منحل می‌شود.

در این بازار، شاعران و خطیبان فراوانی به ارایه آثار خود می‌پرداخته‌اند، اما مشهورترین شاعر این بازار، «نابغه ذبیانی» داور و حکم این فستیوال بوده است. در کار ارایه آثار در این بازار و نقد آن‌ها، گاه بحث‌ها به مشاجره کشیده می‌شده است و حتی گاه داور هم مورد سوال واقع می‌شده است؛ چنان‌که نابغه، به جهت ترجیح شعر «حنساء» شاعره عرب بر اشعار «حسان بن ثابت» مورد غضب حسان واقع شد.

پس از سوق عکاظ، سوق مجتبه که در محلی نزدیک به مکه برگزار می‌شد و تا «یوم‌الترویبه» (هشتم ذی‌الحجه) ادامه می‌یافت، بازار دوم و انجمن ادیبان و خطیبان بود و اکثر کسانی که در سوق عکاظ بودند، در محفل ادبی این بازار نیز شرکت می‌کردند.

— مقدمه‌ای بر تاریخ ادب عرب، صص ۵۳ تا ۵۷ (با تغییر و تلخیص).

یکی از عادات عرب در جاهلیت، بر پاکردن بازارهایی بود که در آنجا هم امتعه در معرض خرید و فروش قرار می‌گرفت و هم به ادب و شعر و خطابه زینت می‌یافت.

اسواق عرب، دو گونه بودند: اسواق عامه و اسواق خاصه. اسواق عامه یا عمومی، بازارهایی بودند که همه عرب از همه‌جا و از هر محلی در آنجا جمع می‌شدند و اختصاص به طبقه خاصی نداشت؛ ولی اسواق خاصه، اسواقی بودند که مربوط به اقوام قبیله‌ای خاص بود. ولی سه بازار بوده است که در آن‌ها، هم خرید و فروخت بوده و هم مجامع ادبی برگزار می‌شده است. این سه بازار به ترتیب اهمیت، عبارت بودند از: سوق عکاظ، سوق ذی‌المجاز و سوق مجتبه. در حقیقت این بازارها، هم محل تجارت بود و هم جایگاه مناظره و مفاخره و محل برگزاری فستیوال‌های ادبی و سخنوری.

این بازارها، در نزد اعراب بسیار ارجمند بودند. کسی حق نداشت در این بازارها مسلح وارد شود و یا نسبت به کسی کینه‌ای ابراز کند. هر بازار، شاعران و خطیبانی ویژه داشت و اینان سعی می‌کردند که خطابه‌ها و اشعار خود را در اوج فصاحت و بلاغت ایراد کنند، چون می‌دانستند که راویان، اشعارشان را در همه جا نقل می‌کنند و سروده‌ها و خطابه‌هایشان نقد خواهد شد.